

Nordisk folkrikisdag: Småbrukarnas roll i framtidens livsmedelsförsörjning

Den första till fjärde augusti pågick årets Nordiska folkrikisdag i Ljungskile. Temat för året var frågan om småbrukarnas roll i framtidens livsmedelsförsörjning med koppling till FN:s 17 globala mål för en hållbar utveckling av jordens resurser. Ett 40-tal odlare, odlingsintresserade och representanter för politiska partier och organisationer från Norge, Sverige, Danmark och Finland deltog i konferensen som ägde rum på Ljungskiles folkhögskola utanför Uddevalla.

År 2000 lades fem jordbruk om dagen ner i Norge. I Sverige beräknas cirka 400 000 jordbruk ha försvunnit sedan 50-talet. Utvecklingen fortsätter och har som konsekvens att livsmedelsimporten, främst från EU, har ökat kraftigt. Sverige är idag det land som, med 50 procent matimport, har lägst självförsörjningsgrad i hela EU-området. EES-medlemmen Norge har hela 60 procent matimport. Den konspiratoriskt lagda anar att EU:s jordbrukspolitik har en del med utvecklingen att göra, då CAP (Common Agricultural Policy), som EU:s gemensamma jordbrukspolitik brukar benämnas, i huvudsak inriktas på att stötta stora jordbruksenheter. Frågan är dock mer komplicerad än så.

”EU står idag för jordbruksstödet i medlemsländerna, men styr endast över den del av pengarna som omfattar arealstöd och mark som ligger i träda. Resterande andel hanteras av medlemsländerna själva” berättar Stefan Edman, biolog, debattör och tidigare sakkunnig på miljödepartementet. Möjligen var det därför den borgerliga regeringen med jordbruksminister Eskil Erlandsson i täten lyckades avskaffa allt jordbruksstöd till odlare med mark på mindre än fyra hektar – en katastrof för många små odlare med en ekologisk inriktning som främjar FN:s globala hållbarhetsmål.

”Även om Sverige har ett krympande antal jordbruk ska vi komma ihåg att vi har en bra djurhållning, en bra profil på foderproduktionen och bra miljöparametrar. Allt detta kostar tyvärr pengar och svenska bönder hamnar i en orättvis konkurrenssituation gentemot de länder som lagt sig längst ner på EU:s prisgolv och därmed kan leverera billigare livsmedel”, menar Stefan Edman som en förklaring till problemet.

Är utvecklingen försvarbar eller finns det en roll för de små

Foto: Lars Jirvén

odlarna i framtidens livsmedelsförsörjning? Att utvecklingen är oroande håller de flesta i panel och publik med om.

”Här finns ju flera olika aspekter” menar Aksel Naerstad, lantbruksdebattör och seniorrådgivare i norska Utvecklingsfonden. ”Nedläggningarna är oroande inte minst utifrån ett säkerhetsperspektiv. Skulle det inträffa en katastrof så att varor inte kan fraktas obehindrat söderifrån upp till Norden kan försörjningsläget snabbt bli ohållbart. Sedan är det ju så att de små jordbrukarna ofta är positiva till ekologisk omställning och därmed bidrar till FN:s mål om hållbara konsumtions- och produktionsmönster.” Stefan Edman tillägger att det landskapsmässiga argumentet med betande djur som håller landskapet öppet är viktigt för biodiversiteten och för att behålla en levande landsbygd.

Att inhemska politiska beslut fortfarande har betydelse för jordbrukets utveckling bekräftas av situationen i EU-landet Finland, där självförsörjningsgraden i jordbruket trots nedläggningar fortfarande ligger på cirka 80 procent.

”Tack vare EU:s jordbruksstöd har jag kunnat styra om till ett ekologiskt jordbruk”, berättar Thomas Snellman, bonde och odlare från Jakobstad i Finland. Han menar att om lantbruksrörelsen i Finland, som representerar de stora jordbruksägarna, fortfarande hade haft makten över jordbruksstödet, hade han och andra, ofta små, ekologiska odlare inte släppts fram. Thomas är också en innovativ småodlare som utvecklat de så kallade Rekoringarna, som bidragit till att ge de små odlarna större möjligheter att sälja sina odlingsprodukter direkt till konsument.

Publik och panel är överens om att medan politikerna talar om vikten av bombplan så är livsmedelsfrågorna nedprioriterade och fokuserade på stordrift. Detta trots att en stor del av världens matproduktion sker lokalt.

”Vi ska komma ihåg att 70 procent av all matproduktion i världen sker i småskaliga nätverk. Dessutom är det fortfarande en och en halv miljard människor i världen som är undernärda. Idag lägger vi ner jordbruksmark som borde tas i anspråk för

att skapa föda åt jordens befolkning”, slutar Aksel Naerstad.

Nordisk folkrikisdag är en sammanslutning som försöker möta dagens hot mot Nordens självständighet, demokrati och miljö. Syftet är att arbeta för ett nordiskt ansvar i en värld präglad av en ökande ekologisk och social kris och utveckla Norden som samhällsmodell. Under konferensen gjordes bland annat ett studiebesök till Dalhem ekologisk odling i Svenshögen som drivs av agronomen Gert Winkler och hans fru Akasha.

Marie Ericsson